

Boodschap voor de twaalfde

Wereldziekendag

(Heiligdom van Lourdes, Frankrijk, 11 februari 2004)

Aan mijn eerwaarde broeder kardinaal Javier Lozano Barragán, voorzitter van de Pauselijke Raad voor het Pastoraat in de Gezondheidszorg

1. De Wereldziekendag, die elk jaar in een ander werelddeel plaatsvindt, heeft dit jaar een bijzondere betekenis. Hij wordt gehouden in het Franse Lourdes, de plaats waar op 11 februari 1858 de heilige Maagd verscheen en die sindsdien de bestemming is van vele pelgrimsreizen. In die bergachtige streek wilde Onze Lieve Vrouw haar moederlijke liefde, met name voor de zieken en lijdenden, tonen. Sinds die dag omringt zij ons nog altijd met haar zorg.

Er is voor dit heiligdom gekozen omdat het in 2004 150 jaar geleden is dat het dogma van de onbevleete ontvangenis is uitgevaardigd. Op 8 december 1854 verklaarde mijn voorganger Pius IX met de dogmatische Bul *Ineffabilis Deus* dat “de leer die vaststelt dat de Allerheiligste Maagd Maria, op het eerste ogenblik van haar ontvangenis, door een bijzondere genade en een bijzonder voorrecht gegeven door de almachtige God, in het licht van de verdiensten van Jezus Christus, de Verlosser van de mensheid, gevrijwaard werd van elke smet van de erfzonde, een door God geopenbaarde leer is”.¹ In Lourdes sprak Maria in het plaatselijke dialect de woorden: “*Que soy era Immaculada Councepciou*” (ik ben de onbevleete ontvangenis).

Door de erfzonde is de dood in de wereld gekomen, maar God heeft Maria, door het werk van Jezus Christus, gevrijwaard van iedere vlek van de zonde en zo is het heil en het leven tot ons gekomen (vgl. Rom 5,12-21).

Het dogma van de onbevleete ontvangenis brengt ons bij de kern van het mysterie van de schepping en de verlossing (vgl. Ef 1,4-12; 3,9-11). God wilde de mens leven in overvloed geven (vgl. Joh 10,10), maar wel op voorwaarde dat zijn initiatief door de mens in liefde en vrijheid zou worden beantwoord. De mens heeft op tragische wijze de vitale dialoog met de Schepper afgebroken en dit geschenk geweigerd met een ongehoorzaamheid die leidde tot de zonde. Tegenover het “ja” van God, bron van de volheid van het leven, kwam het “nee” van de mens te staan, ingegeven door een trotse zelfgenoegzaamheid, die de voorbode was van de dood (vgl. Rom 5,19).

1. Pius IX, dogmatische Bul *Ineffabilis Deus* (8 december 1854), in: *DS*, 2803.

2. Met deze woorden wilde de heilige Maagd toch duidelijk maken hoezeer zij verbonden is met leven en gezondheid?

De gehele mensheid is meegetrokken in deze afkering van God. Met het oog op het werk van Christus is alleen Maria van Nazaret vrij van de erfzonde geconcipieerd, waardoor zij volkomen openstond voor het goddelijke plan, zodat de hemelse Vader in haar het plan dat Hij voor de mensheid had, kon volbrengen.

De onbevleete ontvangenis toont de harmonieuze vervlochtenheid van het "ja" van God en het "ja" dat Maria zonder enige terughoudendheid uitsprak toen de engel haar de hemelse verkondiging bracht (vgl. Lc 1,38). Haar "ja" uit naam van de mensheid deed de deuren van de hemel naar de wereld weer opengaan, dankzij de vleeswording van het Woord van God in haar schoot, door het werk van de heilige Geest (vgl. Lc 1,35). Op die manier werd het oorspronkelijke scheppingsproject hersteld en bekrachtigd in Christus. Zijn maagdelijke Moeder heeft ook deel aan dat werk.

3. Hier ligt de hoeksteen van de geschiedenis: met de onbevleete ontvangenis van Maria is het grote verlossingswerk in gang gezet dat zijn vervulling vond in het kostbare bloed van Christus. In Hem is ieder mens geroepen om tot volmaakte heiligheid te komen (vgl. Kol 1,28).

De onbevleete ontvangenis is dan ook de veelbelovende dageraad van de stralende dag van Christus, die met zijn dood en verrijzenis de volmaakte harmonie tussen God en de mensheid zou herstellen. Als Jezus de bron van het leven is die de dood overwint, dan is Maria de liefdevolle moeder die in alles voor haar kinderen zorgt en hen gezond maakt naar lichaam en ziel. Dat is de boodschap die de gelovigen en pelgrims in het heiligdom van Lourdes steeds wordt voorgehouden. Dit is ook de betekenis achter de lichamelijke en geestelijke genezingen die plaatshebben in de grot van de rots Massabielle.

Op die plek heeft Maria, sinds de dag van de verschijning aan Bernadette Soubirous, pijn en ziekte 'geheeld' en ook vele van haar zonen en dochters weer lichamenlijk gezond gemaakt. Veel verbazingwekkender wonderen heeft zij echter verricht in de zielen van de gelovigen, waarmee zij hen heeft voorbereid op de ontmoeting met haar Zoon Jezus, het ware antwoord op de diepste verwachtingen van het menselijk hart. De heilige Geest, die haar met zijn schaduw heeft bedekt op het moment van de vleeswording van het Woord, verandert de ziel van de talloze zieke mensen die zich tot haar wenden. Zelfs als hun geen lichamelijke gezondheid wordt geschonken, ontvangen zij toch een ander, veel belangrijker geschenk: de bekering van het hart, bron van vrede en innerlijke vreugde. Dit geschenk verandert hun bestaan en maakt hen tot apostelen van het kruis van Christus, teken van hoop, zelfs temidden van de zwaarste en moeilijkste beproevingen.

4. In de apostolische Brief *Salvifici doloris* schreef ik dat het lijden tot de hoogte- en dieptepunten behoort van het leven van alle mensen in de geschiedenis, die moeten leren om dat te accepteren en daar bovenuit te stijgen.² Maar hoe zouden zij dat kunnen dan alleen dankzij Christus' dood aan het kruis?

In de dood en verrijzenis van de Verlosser vindt het menselijk lijden zijn diepste betekenis en zijn verlossende waarde. Het volle gewicht van de menselijke smart en pijn wordt gebundeld in het mysterie van een God die onze menselijke natuur heeft aangenomen en vernederd is en "voor ons tot zonde gemaakt" (2 Kor 5,21). Op Golgotha droeg Hij de zonde van ieder mens en in zijn eenzaamheid en verlatenheid riep Hij tot de Vader: "*Waarom hebt U Mij in de steek gelaten?*" (Mt 27,46).

Uit de paradox van het kruis volgt het

2. Vgl. Johannes Paulus II, apostolische Brief *Salvifici doloris* (11 februari 1984), 2, in: *Archief van de Kerken* 39/4 (april 1984), 1.

antwoord op onze meest dringende vragen. *Christus lijdt voor ons*. Hij neemt het lijden van alle mensen op zich en verlost hen. *Christus lijdt met ons* en maakt het ons mogelijk om onze pijn met Hem te delen. Verenigd in het lijden van Christus wordt het menselijk lijden een weg die tot verlossing leidt. Daarom kan de gelovige met Paulus zeggen: “*Op het ogenblik verheug ik mij dat ik voor u mag lijden en in mijn lichaam mag aanvullen wat nog ontbreekt aan de verdrukkingen van Christus, ten bate van zijn lichaam, dat is de Kerk*” (Kol 1,24). Pijn die in geloof wordt aanvaard, wordt de poort tot het mysterie van het verlossende lijden van de Heer. Lijden dat niet langer in de weg staat van vrede en geluk, aangezien het wordt omstraald door de glorie van de verrijzenis.

5. Aan de voet van het kruis staat Maria, gemaakt tot Moeder van de mensheid, en lijdt in stilte, daarmee delend in het lijden van haar Zoon, bereid tot voorspraak, zodat ieder mens verlossing kan vinden.³

In Lourdes is het niet moeilijk om Maria's unieke rol in het verlossingswerk van Christus te begrijpen. Het wonder van de onbevleete ontvangenis houdt de gelovigen een fundamentele waarheid voor: Het is alleen mogelijk om verlost te worden door volgzzaam deel te hebben aan het plan van de Vader, die de wereld wilde verlossen door de dood en verrijzenis van zijn eniggeboren Zoon. Door de doop krijgt de gelovige deel aan dit verlossingsplan en wordt hij bevrijd van de erfzonde. Ziekte en dood blijven onderdeel van het aardse leven, maar verliezen hun negatieve betekenis en in het licht van het geloof wordt de lichamelijke dood, overwonnen door de dood van Christus (vgl. Rom 6,4), de overgang die nodig is om de volheid van het onsterfelijke leven binnen te gaan.

6. Er is in onze tijd sprake van een grote voortschrijding in het wetenschappelijk begrip van het leven, een fundamentele gave van God die wij mogen beheren. Het leven moet worden verwelkomd, gerespecteerd en beschermd vanaf het begin tot aan het natuurlijke einde; het gezin, de wieg van elk pasgeboren leven, moet daarbij ook worden beschermd.

Er wordt tegenwoordig gesproken over 'genetische manipulatie', waarmee bedoeld wordt op de buitengewone mogelijkheid van de moderne wetenschap om in te grijpen in de kern van het leven zelf. Alle werkelijke vooruitgang op dit gebied dient te worden aangemoedigd, zolang de rechten en de waardigheid van de menselijke persoon vanaf zijn of haar conceptie altijd worden gerespecteerd. Niemand mag zich het recht toe-eigenen om het leven van de mens te vernietigen of zomaar te manipuleren. Mensen die in het ziekenhuispastoraat werken, hebben de specifieke taak om hen die in deze kwetsbare sector werkzaam zijn, gevoelig te maken voor deze overwegingen, zodat zij zich altijd in dienst stellen van het leven.

Ter gelegenheid van de Wereldzieken-dag wil ik mijn dank uitspreken aan alle mensen in het ziekenhuispastoraat, in het bijzonder de bisschoppen van de verschillende Bisschoppenconferenties die bij deze sector betrokken zijn; de ziekenhuispastores, de parochiepriesters en de andere priesters die op dit terrein werkzaam zijn; de religieuze orden en congregaties; de vrijwilligers en anderen die het nooit moe worden om temidden van lijden, pijn en dood een getuigenis af te leggen in overeenstemming met de dood en verrijzenis van de Heer.

Ik wil mijn dankbaarheid graag uitstrekken tot hen die werkzaam zijn in de gezondheidszorg, medisch en paramedisch personeel, onderzoekers – met name hen die zich wijden aan de ontwikkeling van nieuwe

3. Vgl. a.w., 25.

behandelwijzen – en tot allen die werken aan de productie van geneesmiddelen die ook voor de armen beschikbaar moeten komen.

Ik draag u allen op aan de heilige Maagd, die in Lourdes aanbeden wordt als de onbevleete ontvangenis. Moge zij alle christenen helpen om te getuigen dat wij het enige werkelijke antwoord op pijn, lijden en dood vinden in Christus onze Heer, die voor ons is gestorven en verrezen.

Met deze gevoelens zegen ik u, eerwaarde broeder, en allen die deelnemen aan de viering van de Wereldziekendag, met een bijzondere apostolische zegen.

Vanuit het Vaticaan, 1 december 2003

Johannes Paulus II

Vertaling: drs. P.C. de Die